

MÜZEDE MÜZİK UYGULAMALARINA BİR ÖRNEK: BURSA ENERJİ MÜZESİ*

AN EXAMPLE OF MUSIC PRACTICES IN MUSEUM: BURSA ENERGY MUSEUM

Ali ÖZTÜRK

Doç. Dr. , Anadolu Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
E-mail: alio@anadolu.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Müze, Müzik, Eğitim	Müzelerin ortak bileşenleri, nesnelere aracılığıyla geçmişle, şimdi ve gelecek arasında bilişsel ve duyuşsal bağ kurmak; biriktirmek ve korumak; benzerlik ve farklılıkları sergilemek; beğeni ve haz oluşturmak; eğitsel ve kültürel aktarımı kavramak diye sıralanabilir. Gelişmiş ülkelere oranla gecikmiş de olsa tematik müzecilik, Türkiye’de de yaygınlaşmaya başlamıştır. Bunlardan biri de “Müzik Müzeleri”dir. Az sayıdaki müzik müzelerinin kimilerinde sadece çalgıların sergilendiği, kimilerinde de çalgıların yanı sıra müziğe ilişkin değişik nesnelere sergilendiği koleksiyonları görmek olasıdır. Bu müzelerin, müzik tarihine, müzik bilimine, müzik eğitimine ve müzik beğenisine ışık tutar nitelikte dağarcık, donanım ve sunum olanakları varlık nedenleridir. Kültürel ve bilimsel birikimin müzelerden çıkarılıp, yaşamın içine katılmak istendiğinde ise müzelerin eğitsel işlevleri önem kazanmaktadır. Bilginin tek başına yetmeyeceği; uygulama yoluyla işlenmesiyle anlam kazanacağı dikkate alındığında eğitsel işlev, müzelerin öncelikleri arasına girmektedir. Bu çalışmada müzelerde müzik uygulamaları, müze nesnelere müzikal işlevleri üzerinde durulacak ve örnek olarak Bursa Enerji Müzesi’nde yapılan müzik deneyimi anlatılacaktır.
DOI: 10.26809/joa.2018548640	

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: Museum, Music, Education.	Common components of museums can be listed as, setting up a connection with the past, now and the future through objects; collecting and protecting; exhibiting similarities and differences; creating admiration and pleasure; comprehending educational and cultural transfer. Compared to the developed countries thematic museology become common in Turkey in spite of a delay. One of the examples of this is “Music Museums”. It is possible to see the exhibition of the instruments in some of these rare museums and it is also possible to see the object collections related to the music being exhibited in some others. Repertoire, equipage and exhibition facilities of these museums are the reason of their existence, enlightening music history, music science, music education and music taste. Museums’ educational function become crucial when the cultural and educational background is brought out of the museum and transferred into the life. When it is

*Bu çalışma 18-20 Ekim 2018 tarihlerinde Üsküp/Makedonya’da düzenlenen " II. Rating Academy Kongresi: Uluslararası Yaratıcı ve İnovatif Yaklaşımlar " konulu kongrede sunulmuş aynı isimli bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

DOI:

10.26809/joa.2018548640

*considered that the knowledge cannot be enough itself but it will be with the processing of the knowledge through education, educational functions takes its place in the priorities of the museums.
This study will focus on the educational functions of the museums. As an example, the musical experience in the energy museum will be explained.*

1. GİRİŞ

Müzeler, öğrencisiz okullardır. Bu okullarda, “dün” ve “bugün” araştırılır, korunur ve sunulur. Sınıfları olmadan tüm insanlar, bu okulun konukları, sorgulayanı ve öğrenenidir. Bu etkinlik sırasında sadece meraklarını gidermezler; bilgi ve haz da alırlar. Bu okulların, meraklılarına yaygın olarak ulaşabilmeleri için, birer eğitim programları olmakla birlikte, geleneksel değerlendirme anlayışından uzaktır. Öyle ki devam zorunluluğu da ders geçme sorumluluğu da yoktur.

Kültürel ve bilimsel birikimin müzelerden çıkarılıp, yaşamın içine katılmak istendiğinde ise müzelerin eğitsel işlevleri önem kazanmaktadır. Bilginin tek başına yetmeyeceği; eğitim yoluyla işlenmesiyle anlam kazanacağı dikkate alındığında eğitsel işlev, müzelerin öncelikleri arasına girmektedir.

Öte yandan günümüz eğitim anlayışları arasında, disiplinler arası öğrenme/ bütüncül yaklaşım gibi olgular önem kazanmaktadır. Çok yönlü öğrenme, yaşantı oluşturma ve canlandırmalar anlamlı bulunmakta ve buna göre eğitim programları oluşturulmaktadır.

2. MÜZELER VE MÜZİK

Bu iki kavram, birçok boyutuyla yansıtılabilir. Eğitsel boyutları, tarihsel boyutları, kültürel boyutları, müze ve müzik kavramlarının ortak buluşma alanlarının bazılarıdır. Uygulama alanı olarak bakıldığında ise, bu iki kavram birçok biçimde ilişkilendirilebilir:

1. Bütün müzelerin fiziksel ortamlarının bir sanat atmosferi olarak kullanılıp, oralarda resital ya da konserler verilebilir.
2. Bazı müzelerdeki müzikal olmayan nesnelere de kullanılarak müzik yapılması sağlanabilir.
3. Müzik müzelerinde genel geçerliği olan konserler vermenin yanı sıra koleksiyonlarda yer alan nesnelere ya da benzerleriyle konser verilebilir.
4. Uygun müzeler, profesyonel sanatçılara kendi koleksiyonlarındaki çalgıları, kısa süreli kullanım amaçlı ödünç verebilirler.

2.1. Müzelerde Yapılabilecek Müzik Etkinlikleri

- Müzedeki çalgıların kil ya da oyun hamuruyla üç boyutlu olarak yapılması,
- Atık ve artık nesnelere çalgıların, benzerlerinin yapılması ve çalınması,
- Müzedeki çalgılarla ilgili öykülerin, tanıtım broşürleri vb. materyallerin yaratıcı drama yoluyla canlandırılması,
- Orff yaklaşımıyla müzik-dans/devinim-söz ilişkisi oluşturup, disiplinler arası çalışma ve gösteriye dönüştürülmesi,
- Müzelerdeki çalgıların benzerleri yapılarak, konserler verilmesi,
- İzin almak koşuluyla, müzeye ait bazı nesnelere müzikal araç olarak kullanılması.

2.2. Müzelerde Müzik Yapmanın Kuralları

Müzede müzik yaparken uyulması gereken bazı önemli kurallar bulunmaktadır. Buna göre:

Müzikal yorum için kurallardan ilki, o müzeye ait genel bilgi olmasıdır.

Müzede müzik çalışması yapmadan, öğretmen o müzeyi görmelidir.

Katılımcılar müzede ne ile karşılaşacaklarını bilmelidirler.

Müze uzmanları ile işbirliği yapılmalıdır. Kaynak malzemenin sağlanması, için görüş alış veriş yapılmaması yararlı olacaktır.

Eğer bir müzik müzesinde çalışma yapılacaksa koleksiyonda yer alan çalgılar hakkındaki bilgilerin doğruluğu esastır. Müzik aracılığıyla canlandırma yapılmak istendiğinde gerçeklik taşıması için doğruluk payı da araştırılmalıdır.

Müzedeki müzik çalışmalarını, seyircilere yönelik oluşturmak için uygun bir sergileme alanı bulunmalıdır.

Katılımcıları, uygun etkinliklerle doğaçlamaya yönlendirmek, katılımı kolaylaştırıcı olabilir.

Müzedeki objelerin ve katılımcıların güvenliği sağlanmış olmalıdır.

3. BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ: “BURSA ENERJİ MÜZESİ”

Bu uygulama, Türkiye’de Bursa Belediyesi ile Çağdaş Drama Derneği tarafından 02-05 Mart 2017 tarihleri arasında düzenlenen, “Yaşayan Müzeler” temalı, 27. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongresi kapsamında yapılan bir workshop’tu. Bursa’daki birçok müzeden biri de Enerji Müzesi’dir. Çok önceki yıllarda bir halı fabrikasına elektrik enerjisi sağlayan santral, son yıllarda müzeye dönüştürülmüştür.

Çalışma için belirlenen tarihten önce müze görevlilerinden izin aldım. Ses üretme amaçlı kullanabileceğimiz buhar kazanları, ızgaraları, boruları ve diğer nesnelere işaretledim. Çalışma, enerji müzesinin önünde katılımcılarla tanışmayla başladı. Katılımcılar bundan önce herhangi bir müzede müzik etkinliğine katılmadıklarını belirttiler. İçeride bizi nelerin beklediğini ve kısaca neler yapacağımızın ipuçlarını verdim. Tanışma ve kaynaşma amaçlı beden müziği yaptık bir süre.

304

Ardından onlara verdiğim tahta çubuklarla müzeye girip, belirlenen yön doğrultusunda gezdik. Yürüme sırasında, işaretli nesnelere tahta sopalarla vurarak değişik ses ve ritimler bulmalarını istedim. Bu etkinlik çevreyi, nesneyi tanıma, sesi keşfetme ve değişik ses ve ritim yaratma amaçlıydı. Yaklaşık 30 dakika sürdü.

Sonra müzedeki uygun köşede, çalışmanın birinci bölümü hakkında konuştuk. Buldukları ses kaynaklarının yanı sıra, onlar için getirdiğim birçok müzikal nesne olduğunu söyledim. Bunlar, ritim çubukları, su dolu kaplar, metal levha parçaları, tahta ses kutuları, vb. enstrüman olmayan nesnelereydi.

Ortaya koyduğum nesnelere kendi tercihlerine göre seçip onlardan yeni sesler çıkarmayı denediler. Ardından serbest çağrışıma dayalı doğaçlama yaptık. Bunlara ek olarak onlardan müzedeki ilk tur sırasında gördükleri nesnelere, onların işlevlerini de düşünmelerini istedim. Bu ses arayışları, denemeler ve tartışmalar yaklaşık 60 dakika sürdü.

Böylece onlar için getirdiğim nesnelere müzedeki nesnelere müzik yapmaya hazır olduk. Kendi seçtikleri müze nesnesinin önünde “çalgıları” ile kısa bir deneme yaptılar ve benim şefliğimde ilk deneme başladı. Kısa bir süre sonra birbirlerini dinlemediklerini fark ettim. Çalışmayı durdurup, bunun üzerine biraz konuştuk. Ardından tekrar denedik. Sonuç çok mutluydu. Tekrar eğitim köşesinde oturduk ve deneyimleri hakkında duygu ve düşüncelerini belirtmelerini istedim.

3.1. Katılımcı Görüşleri

K.1: “Normal hayatımda, benim dışındaki sesler konsantre olmamı etkiler. Ama burada ilk yaptığımız çalışmada dıştaki sesler beni hiç rahatsız etmedi. Çıkardığım sese konsantre olabildim. Normalde müzikal becerilerim zayıftır. Ancak burada müzikal anlamda hem gruptan hem kendimden çok memnun kaldım.”

K.2: “Şimşek sesi çıkararan sac levha kulağıma hoş gelmeye başladı. Oysa bunu daha önce hiç böyle olacağını düşünemezdim. İlk yaptığımız etkinlikte sadece kendimin çıkardığı seslere konsantre oldum, dış seslere kulaklarımı tıkadım. Son çalışmamızda ise tüm arkadaşlarımla çıkardıkları sesleri dinleyerek, duymaya çalışarak kendi müziğimi oluşturdum”

K.3: “Yaptığımız çalışmada öncelikle müziğin doğasında var olan enerjinin, değişik ses olanaklarıyla yansıtılması ile ilgili çalıştık. İlk kez deneyimledim bunu. Sesler etkileyiciydi.”

K.4: “Müzedeki nesnelere değişik ses ve müziğe dönüştürülmesi şaşırtıcıydı. Ben de deneyeceğim, öğrencilerimle.”

K.5: Atölyede paylaşım vardı birbirinin sırasına saygı vardı. Atölyeyi başladığımız yerden çok ilerde, bambaşka bir yerde bitirdik.

K.6: “Bu workshop’da öğrendiklerimi kesinlikle öğrencilerimle kullanabilirim.”

K.7: “Grup olarak beraber bir şey yapabilme becerisi gösterdik. “Önce ben” diyen olmadı.

K.8: “Normalde nerde ne yapacağını kolaylıkla şaşıran birisiyim. Ama burada herkes gibi ben de hiç şaşırmadım, nerde ne yapmam gerekiyorsa yaptım. Çünkü ön çalışma, ilerdeki çalışmaya bizi hazırladı”

K. 9. “Daha önce bir müzeye gittiğimde, oradaki nesnelere uzaktan bakıp geçmişim. Çok ipucu aldım bu çalışmadan. Bundan sonra uygun koşullarda farklı etkinlik yapabiliyorum artık.”

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Öğrenme aktif bir süreçse, sosyal bir etkinlikse, ortama bağlıysa, güdüleme gerektiriyorsa bütün bunlar müzede müzik uygulamasında gözlemlendi. Katılımcıların müzede bulunan nesnelere, enstrüman olmayan nesnelere birlikte kullanarak müzik yapmaları bazı farkındalıkları ortaya çıkardı. Birbirlerini dinlemeleri, yaratıcılıklarını grup dinamiğine dönüştürmeleri önemli eğitsel kazanımların başında geliyor. Katılımcılar, bu tür çalışmalar için ön bir eğitime gerek kalmadan müzik yapmaları konusunda cesaretlendirildi. Öğretmen olan katılımcıların, benzer uygulamalar yapmak istemeleri, yapılan çalışmanın geleceğine ışık tutabilir.

Öte yandan müzelerin genel eğitsel işlevlerine bağlı olarak, müzelerde değişik etkinlikler planlamak yararlı olacaktır. Yaşam boyu öğrenme içerisinde de değerlendirilebilecek etkinlikler planlamak ve uygulamak, müzeleri yeni yaşam alanlarına dönüştürebilir. İnsanlara müzeyi sevdirmek isteniyorsa, onlara özgür öğrenme ortamları yaratmak, öncelikler arasında yer almalıdır.

Yaparak yaşayarak öğrenme temelli tüm program ve etkinlikler, müzelerin depo olmadığını, okulun da hayata sığmadığını gösterecektir.

KAYNAKÇA

- Buyurgan, Serap ve Mercin, Levent (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları* (1. Baskı). Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları, Ankara.
- Öztürk, Ferda, Çakır İlhan, Ayşe (2011). “Türkiye’deki Arkeoloji Müzelerinde Müzik Kültürüne İlişkin Nesnelere İncelenmesi ve Müzelerde Müzik Eğitimi.”, *İlköğretim Online*,10(3), 1202-1207, 2011. <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Pekgözlü, K. Derya (2012). *Educational Activities Applicable in Museums*, *Mediterranean Journal of Humanities*, mjh.akdeniz.edu.tr II/1, 2012, 131-138.
- Şahan, M. (2005) *Museum and Education*, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 3, Sayı 4.